

Første fund af græshoppe på Færøerne

The first grasshopper in the Faroe Islands

(Orthoptera, Acrididae)

Jens-Kjeld Jensen & Ole Fogh Nielsen

Jensen, J.-K. & O.F. Nielsen: The first grasshopper in the Faroe Islands (Orthoptera, Acrididae).
Ent. Meddr. 73: 55-57. Copenhagen, Denmark 2005. ISSN 0013-8851.

The warm eastern winds of August, 2004, brought several new and rare species of Lepidoptera to the Faroe Islands, and on August 22, 2004, a grasshopper *Schistocerca gregaria* (Forskål, 1775) was found in Porkeri, Suðuroy. This is the first observation of grasshoppers in the Faroe Islands, and very likely it has flown all the way from Africa to the Faroe Islands, as this species has swarmed in enormous multitudes in Africa and has caused havoc there since late 2003 and during most of 2004.

Jens-Kjeld Jensen, FO-270 Nólsoy, Færøerne
Ole Fogh Nielsen, Tulstrupvej 112, DK 8680 Ry, Danmark

Indledning

I de første 19 dage af august måned 2004 var der østlig vind hver dag med en vindstyrke mellem 0-10 meter i sekundet. Temperaturen var på mellem 13-20 grader – et rigtigt sommervejr efter færøske forhold. Denne vindretning er meget gunstig for indtrækkende fugle og insekter til Færøerne, og der blev således i 5 lysfælder registreret 6 nye og 7 sjældne arter af Lepidoptera i denne periode (Jensen & Sivertsen, 2005). Af nye arter kan bl.a. nævnes 1 *Aethes smeathmanniana* F., 1 *Pelurga comitata* L. og 3 *Syngrapha interrogationis* L. Den 20. august blev det nordlig vind med temperaturer på 6-10 grader, og det fortsatte i dagene fremover.

Den 23. august 2004 ringede Michal Sørensen og fortalte J.-K. J., at hans nevø Tóki Brattalíð (11 år) havde fanget en meget stor græshoppe den 22. august. Tóki havde leget på vejen uden for hans bedsteforældres hus i bygden Porkeri, Suðuroy, da han opdagede en græshoppe, som sad på asfalten. Tóki hentede et syltetøjsglas, og da han satte glasset foran græshoppen, hoppede den ind i glasset. J.-K.J. bad om straks at få tilsendt dyret for at få det bevaret og artsbestemt. Nogle fotos blev sendt til O.F.N., som kunne artbestemme græshoppen til at være en ørkenvandregræshoppe *Schistocerca gregaria* (Forskål, 1775). Den havde et imponerende vingespænd på 110 mm. og en længde på 67 mm. Græshoppen er nu indgået i samlingen på Føroya Náttúrugripasavn

Hvad ved vi om græshopper på Færøerne

Henriksen (1928) skriver “No grasshoppers do occur in the Faroes”; men siden da skulle græshopper været set mindst to gange. Men intet bevis foreligger – hverken skriftligt eller i form af konserverede eksemplarer.

Den 28. aug. 2004 havde vi en artikel i Færøernes største avis Dimmalætting om fundet af *S. gregaria*. Efterfølgende havde vi en forespørgsel til befolkningen om oplysninger vedrørende græshopper. Denne gav dog ikke noget resultat. Så vidt vi ved, er græshopper ikke på noget tidspunkt blevet indført som foder eller terrarie-dyr til Færøerne.

Ørkenvandregørshopper *Schistocerca gregaria* (Forskål, 1775) fra Porkeri, Færøerne. (J-K. Jensen foto)
The Desert Locust Schistocerca gregaria (Forskål, 1775) from Porkeri, Faroe Islands. (J-K. Jensen photo)

Lidt om ørkenvandregørshoppens biologi, træk og tidligere fund i Nordvesteuropa

Vandregørshopperne, som hører til blandt markgørshopperne, er blandt de mest kendte og frygtede skadedyr. I tidens løb har de planteædende vandregørshopper visse år hærget store områder og har været skyld i hungersnød mange steder i tropene og subtropene.

Vandregørshopper optræder i to faser eller former, som også ser ret forskellige ud. I den solitære fase opfører dyrene sig "normalt". De danner ikke meget store bestande, og de vandrer ikke. Hvis klimaforholdene er specielt gunstige, kan bestandene imidlertid vokse sig enorme i løbet af få generationer, og nu begynder gørshopperne at sprede sig og hærger alt på deres vej. Denne fase kaldes for den gregære eller vandrende fase.

I dag kan man hos de fleste arter kontrollere sværmning, fordi sværmningen opstår på velkendte lokaliteter. Her kan man nå at bekæmpe gørshopperne, inden bestandene vokser sig unormalt store.

Et par arter – blandt andet ørkenvandregørshoppens – skaber dog stadig problemer, fordi sværmdannelser kan opstå alle steder. Disse arter er derfor vanskelige at bekæmpe, da man ikke altid opdager opformeringen og sværmningen, før det er for sent. Inden man når at gribe ind, er gørshopperne på vandring. Disse vandringer kan strække sig over lang tid, og undervejs kan dyrene forårsage enorme ødelæggelser over meget store områder.

Vandregørshoppens hærgen har været kendt i umindelige tider (se Fogh Nielsen, 1996). Den ældste beskrivelse af dette fænomen er således den næsten 3000 år gamle beretning fra 2. Mosebog, hvor der fortælles om netop ørkenvandregørshoppens ødelæggelser i Ægypten. I forbindelse med store sværmminger sker det, at gørshopperne trækker meget langt omkring. Ørkenvandregørshoppens er således adskillige gange registreret i England og Irland (Marshall & Haes, 1988).

Fra slutningen af 2003 og gennem det meste af 2004 har ørkenvandregørshopper i enorme mængder hærget store dele af Afrika. Gørshopperne har været på vandring i mange måneder, og det er ikke usandsynligt, at det færøske eksemplar selv har fløjet den lange vej fra Afrika til Færøerne. Kraftige vinde – såkaldte "jet-stømme", har før transporteret insekter til bla. Færøerne (Jensen, 2001), men det synes ikke at være tilfældet med denne invasion.

Gørshopper kendes hverken fra Grønland (Böcher, 2003), Island (kun som indførte med varer) (pers. medd. Erling Ólafsson) eller Shetland (Johnston, 1999).

Tak

Vi takker Professor Dorete Bloch, Føroya Náttúrugripasavn og Erling Ólafsson, Náttúrufræðistofnum Íslands for oplysninger.

Litteratur

- Böcher, J., 2003. Insekter og andre smådyr – i Grønlands fjeld og ferskvand. Atuagkat. 302 pp.
- Fogh Nielsen, O., 1996. Danmarks græshopper. *Natur og Museum*. 35. Årgang nr. 3. 31 pp.
- Henriksen, K.L. 1928. Orthoptera. In: Jensen, Ad. S., Lundbeck, W., Mortensen, Th. and Spärck, R. (eds.). 1928-1937. The Zoology of the Faroes II(I) 34: 1-2.
- Jensen, J-K. 2001. An invasion of migrating insects (Syrphidae and Lepidoptera) on the Faroe Islands in September 2000. *Norwegian Journal of Entomology* 48: 263-267.
- Jensen, J-K. & H. E. Sivertsen, 2005. Nye og sjældne fund af sommerfugle på Færøerne 2004 (New and rare observations of Lepidoptera in the Faroe Islands in 2004). *Lepidoptera* 8: 309-316.
- Johnston, J. Laugton, 1999. A Naturalist's Shetland. Poyser. 506 pp.
- Marshall, J.A. & E.C.M. Haes, 1988. Grasshoppers and allied Insects of Great Britain and Ireland. – Harley Books. 252 pp.